

WERKEN AAN WELVARENDE REGIO'S

Tussentijdse evaluatie systematiek Regio Envelop



Inhoud

| | | |
|-----------|--|-----------|
| 1. | Opdracht en aanpak | 3 |
| 1.1. | Aanleiding voor de evaluatie | 3 |
| 1.2. | Opdrachtomschrijving en onderzoeksvragen | 4 |
| 1.3. | Aanpak | 4 |
| 1.4. | Leeswijzer | 5 |
| 2. | Beschrijving systematiek Regio Deals | 6 |
| 2.1. | De tweede tranche | 7 |
| 2.2. | De derde tranche | 9 |
| 3. | Bevindingen | 10 |
| 3.1. | Algemene bevindingen | 11 |
| 3.2. | Rol van het Rijk | 12 |
| 3.3. | Perspectief van de regio | 13 |
| 3.4. | Interactie Rijk en regio | 14 |
| 4 | Conclusies en aanbevelingen | 16 |
| 4.1. | Inleiding | 16 |
| 4.2. | Conclusies | 17 |
| 4.3. | Aanbevelingen | 18 |
| | Bijlage 1: Tijdlijn | 20 |
| | Bijlage 2: Afwegingskaders | 21 |
| | » Afwegingskader tweede tranche | 21 |
| | » Afwegingskader derde tranche | 22 |
| | Bijlage 3: Gesprekspartners en samenstelling klankbordgroep | 24 |
| | Bijlage 4: Geraadpleegde documenten | 26 |
| | Bijlage 5: Onderzoekskader | 27 |

Opdrachtgever: Ministerie van LNV
Team Regio Portefeuille

Ons kenmerk: A20MLN-071

Samenstellers: Harm Wilzing
Mark Pol
Carla de Rie

Datum: 27 november 2020

1 OPDRACHT EN AANPAK

1.1. Aanleiding voor de evaluatie

Op het schaalniveau van de regio komen veel maatschappelijke opgaven samen. Regio's vervullen een cruciale rol in het perspectief op welvaart en op wat mensen van waarde vinden, zoals het vinden van een baan, een goede school voor hun kinderen of passende zorg als dat nodig is.

In het regeerakkoord 2017 'Vertrouwen in de toekomst' is – in de vorm van de Regio Envelop – een bedrag van € 950 miljoen beschikbaar gesteld voor het stimuleren van regionale ontwikkelingen en het versterken van regio's. Namens het kabinet-Rutte III voert de minister van LNV de regie over de aanpak van regionale opgaven om de Brede Welvaart in Nederland te versterken. Besluitvorming over de aanwending van de middelen uit de Regio Envelop doet zij in overleg met de minister van BZK. Brede Welvaart is een maatstaf die wordt gebruikt om welvaart te meten, vanuit de gedachte dat welvaart over meer gaat dan economie. Brede Welvaart gaat naast economische groei onder andere over gezondheid, welbevinden, de kwaliteit van natuur en milieu, opleidingsniveau en vertrouwen in politiek en bestuur.



Voor deze aanpak ontwierp het kabinet het instrument van de Regio Deals. Doel van de Regio Deals is om de eigen kracht van een gebied te benutten en vanuit partnerschap van regionale partijen en de Rijksoverheid deze kracht te versterken. De intentie van de Regio Deals is om in een specifieke regio op een passende manier het verschil te maken voor de inwoners, het bedrijfsleven en de leefomgeving, en een impuls te geven aan het integraal aanpakken van meervoudige vraagstukken in de regio.

Nadat in het regeerakkoord 2017 de eerste tranche van Regio Deals is opgenomen, zijn in de afgelopen periode de tweede en de derde tranche van de Regio Deals uitgewerkt.

De Tweede Kamer heeft de minister van LNV begin 2020 verzocht om de systematiek van de Regio Deals tussentijds te evalueren. In de door de Tweede Kamer aangenomen moties (Kamerstuk 29 697, nr. 75 en nr. 79) is de minister verzocht bij de aangekondigde tussentijdse evaluatie ook aandachtspunten mee te nemen voor het al dan niet voortzetten van de Regio Deals. Deze evaluatie heeft betrekking op de tweede en derde tranche van de overeengekomen Regio Deals, omdat voor de eerste tranche geen sprake is geweest van een selectieprocedure.

1.2. Opdrachtomschrijving en onderzoeksvragen

Deze opdracht betreft een *tussentijdse evaluatie van de systematiek van aanvraag en beoordeling van de Regio Deals*. Het doel van deze evaluatie is te komen tot een selectie van voorstellen die kunnen worden uitgewerkt tot aanbevelingen voor een eventuele doorontwikkeling van de systematiek.

De hoofdvraag van deze tussentijdse evaluatie luidde als volgt:

“Hoe ziet de systematiek om te komen tot Regio Deals eruit en wat zijn ervaringen en aandachtspunten voor een mogelijke doorontwikkeling van het instrument?”

Om tot een goede beantwoording van deze hoofdvraag te komen, zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de systematiek van selectie (de aanvraag en beoordeling) van de Regio Deals uit de tweede en derde tranche er uit?
- Wat zijn ervaringen van de geselecteerde regio's en betrokken vakdepartementen met de systematiek van selectie van de Regio Deals?
 - Wat zijn de voordelen van deze systematiek?
 - Wat zijn de nadelen van deze systematiek?
 - Wat zijn de aandachtspunten voor de systematiek van selectie onder meer gericht op het afwegingskader?

Dit onderzoek heeft zich *niet* gericht op de inhoud van de afgesloten Regio Deals, de mate van doelbereik, de Regio Portefeuille als geheel of de impact van de Regio Deals op Brede Welvaart. Daarvoor is het nog te vroeg, omdat de Regio Deals nog volop in uitvoering zijn.

1.3. Aanpak

Voor de uitvoering van deze evaluatie hebben we een gefaseerde aanpak gehanteerd. Na een startgesprek met de opdrachtgever volgde de startbijeenkomst met de klankbordgroep¹. Daarin zijn de afspraken bevestigd over de aanpak van de opdracht en is het onderzoekskader vastgesteld².

Tijdens een deskresearch hebben we vervolgens de relevante documentatie onder de loep genomen om te komen tot een feitelijke beschrijving van de wijze waarop de systematiek van de Regio Envelop op papier is uitgewerkt³. Vervolgens is een tijdlijn⁴ opgesteld, waarin de belangrijkste ontwikkelingen en keuzemomenten in het proces van aanvraag, beoordeling en selectie van de Regio Deals zijn weergegeven en toegelicht.

¹ Zie bijlage 3 voor samenstelling klankbordgroep.

² Zie bijlage 5 voor onderzoekskader.

³ Zie bijlage 4 voor het overzicht van geraadpleegde documenten.

⁴ De tijdlijn is opgenomen in bijlage 1.

In deze tijdlijn is terug te vinden wanneer welke kennis, adviezen en informatie beschikbaar waren. Aan de hand van deze tijdlijn kunnen onderzoeksresultaten worden geduid in relatie tot de kennis, adviezen en informatie zoals deze op een bepaald moment beschikbaar waren.

Het zwaartepunt van de evaluatie lag vervolgens op de gespreksronde. In de eerste plaats hebben we met zes geselecteerde regio's gestructureerde kwalitatieve interviews gevoerd op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. De selectie van deze regio's is gemaakt aan de hand van een aantal vooraf geformuleerde criteria: geografische spreiding, spreiding ten aanzien van toegekend budget en spreiding over de tranches, waarbij is gekozen voor twee Regio Deals uit de tweede tranche, twee Regio Deals uit de derde tranche en twee Regio Deals die in de tweede tranche voorstellen hadden ingediend die niet zijn gehonoreerd, maar in de derde tranche wel tot een Regio Deal zijn gekomen.

Op basis van deze criteria zijn de volgende zes regio's geselecteerd voor dit onderzoek:

- Tweede tranche: Parkstad Limburg en Noordelijk Flevoland.
- Derde tranche: Groningen-Noord en Zeeuws Vlaanderen.
- Derde tranche (na afwijzing in tweede tranche): Drechtsteden en Veluwe.

Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met betrokkenen vanuit de verschillende departementen om het perspectief vanuit het Rijk in beeld te brengen. Ook is een gesprek gevoerd met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), om een beeld te krijgen van het onderzoeksprogramma dat zij in opdracht van het ministerie van LNV uitvoeren.

Parallel aan de gespreksronde hebben we schriftelijk enkele vragen uitgezet onder tien aselect geselecteerde regio's die wel een voorstel hadden ingediend, maar die niet zijn geselecteerd als Regio Deal. Dit heeft geleid tot een respons vanuit vijf regio's. Tot slot hebben we een Digitale Ronde Tafel georganiseerd met de ambtelijk trekkers van de zes geselecteerde regio's. Op basis van de uitkomsten van onze documentenanalyse, de

gespreksronde, de schriftelijke consultatie en de Digitale Ronde Tafel hebben we in beeld gebracht hoe betrokkenen de systematiek van de Regio Envelop hebben ervaren.

Gedurende de uitvoering van deze evaluatie hebben we regelmatig afstemmingsoverleg georganiseerd met de opdrachtgever en is op drie momenten (via een online overleg) de Klankbordgroep bijeen geweest (aan de start, tijdens de gespreksronde en ter bespreking van de conceptrapportage).

1.4. Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk bevat een feitelijke beschrijving van de systematiek van de Regio Envelop. In hoofdstuk 3 beschrijven we vervolgens de bevindingen uit de gespreksronde, de uitkomsten van de schriftelijke uitvraag en de documentenanalyse. Enkele bevindingen hebben we geïllustreerd met uitspraken van gesprekspartners. In hoofdstuk 4 zetten we de conclusies op een rij en formuleren we onze aanbevelingen voor een mogelijke doorontwikkeling van het instrument.

2

BESCHRIJVING SYSTEMATIEK REGIO DEALS

In dit hoofdstuk beantwoorden we, op basis van de beschikbare documentatie en gesprekken met betrokkenen vanuit LNV, de eerste deelvraag: *“Hoe ziet de systematiek van selectie (de aanvraag en beoordeling) van de Regio Deals uit de tweede en derde tranche er uit?”*



In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' uit 2017 is een passage opgenomen over knelpunten in de regio, waarbij een zestal voorbeelden direct genoemd wordt. Daarnaast is in het regeerakkoord het volgende aangekondigd: *“Om regionale kansen te benutten, sluit de Rijksoverheid “deals” met decentrale overheden, waarin de partijen zich verplichten om samen aan nieuwe oplossingen te werken.”*⁵ In totaal is in het regeerakkoord € 950 miljoen gereserveerd voor knelpunten in de regio: de Regio Envelop. De zes projecten die als voorbeeld zijn genoemd in het regeerakkoord, zijn opgenomen in de eerste tranche van deze Regio Envelop. Daarna wordt de systematiek van de Regio Deals ontwikkeld. Er wordt besloten om te werken met twee tranches (de tweede tranche en de derde tranche) *“zodat de werkwijze om tot Regio Deals te komen kan worden bijgesteld op basis van ervaringen uit de praktijk.”*⁶

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe die systematiek in beide tranches is uitgewerkt en wat de belangrijkste verschillen zijn tussen de tweede en de derde tranche.

2.1. De tweede tranche

Voor de Regio Deals geldt dat het doel was om knelpunten die in regio's spelen, gezamenlijk en integraal aan te pakken. De Regio Deals zijn opgavegericht, meervoudig van aard en de voorstellen komen in eerste instantie vanuit de regio zelf. Het Rijk bood daarbij partnerschap, bijvoorbeeld bij de aanpak van knelpunten in regelgeving, verdere verbetering van samenwerking in de regio en het slim delen van kennis en netwerken. Naast dit commitment is er vanuit de Regio Envelop een eenmalige financiële bijdrage geleverd. Met als doel dat deze financiële impuls, samen met de middelen van andere (regionale) partners, de beoogde verandering mede in gang zet. Voor de tweede tranche heeft het Rijk uiteindelijk een bedrag van € 215 miljoen beschikbaar gesteld.

Er is nadrukkelijk voor gekozen om de regionale opgave centraal te stellen. Dat betekent dat er niet op voorhand werd uitgegaan van geografische of bestuurlijk-administratieve eenheden.

⁵ Regeerakkoord: Vertrouwen in de toekomst (10 oktober 2017).

⁶ Kamerbrief Aanpak Regio Deals (8 juni 2018).

Regio's stonden zelf aan de lat om op basis van de opgave te komen tot een voorstel, de daarvoor meest effectieve geografische schaal en (bestuurlijk-administratieve) samenwerkingsvorm.

Op basis van deze door de regio gekozen opgave, deed de regio een voorstel aan het Rijk. Dit voorstel hoefde nadrukkelijk niet tot achter de komma te zijn uitgewerkt. Na indiening van het voorstel is dit in overleg uitgewerkt door de regionale partners, het ministerie van LNV en de betrokken vakdepartementen. Daarbij is toegewerkt naar een deal waarin alle partijen financieel participeren. Deze deal is op bestuurlijk niveau gesloten.

BREDE WELVAART

Het concept van Brede Welvaart wordt steeds vaker door beleidsmakers op verschillende niveaus gebruikt. De drie planbureaus definiëren Brede Welvaart als 'alles wat mensen van waarde vinden'. Een complex begrip dus, dat naast materiële welvaart ook gaat over gezondheid, sociale cohesie, milieu, persoonlijke ontplooiing en veiligheid (PBL, SCP en CBP 2017). Het Rijk heeft ervoor gekozen om dit concept als onderlegger te gebruiken voor de Regio Deals. In de voorstellen dient dan ook te worden beschreven hoe de verschillende projecten bijdragen aan de Brede Welvaart in de regio.

Het idee achter Brede Welvaart als concept is dat economische, ecologische en sociale kwaliteit voor een belangrijk deel het welzijn van de inwoners in de regio bepalen. Door het gebruik van het concept Brede Welvaart wordt ook geborgd dat de opgave in de regio meervoudig van aard is⁷.

⁷ Kamerbrief Aanpak Regio Deals (8 juni 2018).

Randvoorwaarden voor de Regio Deals⁸

1. Aansluiting van de inhoudelijke regionale doelen/opgaven op opgaven uit het regeerakkoord of onderliggend Rijksbeleid. Bij voorkeur betreft het meervoudige opgaven. Er zal ook gekeken worden naar het te verwachten regio-overstijgende effect;
2. Cofinanciering: het uitgangspunt is dat de middelen uit de Regio Envelop een vliegwiel zijn voor investeringen vanuit de regio; vanuit de Regio Envelop wordt maximaal 50% bijgedragen met een minimum van € 5 miljoen en een maximum van € 40 miljoen;
3. Toekenning van middelen is onderdeel van een bredere, meerjarige deal, met concrete samenwerkingsafspraken van een coalition of the willing: een expliciet doel (resultaatgericht), programma en inzet van middelen;
4. Publiek-private samenwerking (PPS): in de deal leveren zowel publieke als private partijen bijdragen. Bij voorkeur is sprake van een triple helix-insteek (overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen). Uitgangspunt is actief commitment en (SMART) inzet van alle partijen. Dit geldt ook voor deelnemende vakdepartementen;
5. Mate van robuustheid regionale governance en uitvoeringskracht: geen vrijblijvende samenwerking, maar een impuls voor langdurige effecten;
6. Middelen uit de Regio Envelop zijn geen aanvulling op of vervanging van beleidsbudgetten op begrotingen van vakdepartementen. De focus ligt op opgaven waar nog geen reguliere financiering voor is;
7. Matching vanuit departementen: pré als beleidsspecifieke middelen vanuit departementen bijgelegd worden of een koppeling kan worden gemaakt met financiering vanuit de EU (EFRO, ESF, POP, Interreg, Horizon2020) of bijvoorbeeld Invest-NL;
8. Perspectief op snelle inzet van middelen uit de Regio Envelop (begrotingstranches), waarbij de zorgvuldigheid wel geborgd moet zijn.

⁸ Kamerbrief Aanpak Regio Deals (8 juni 2018).

(FINANCIËLE) RANDVOORWAARDEN

Voorstellen vanuit de regio dienen aan de eerder beschreven randvoorwaarden te voldoen. De randvoorwaarden zijn schematisch weergegeven en zijn rechtstreeks herleidbaar naar de brief die het kabinet naar de Tweede Kamer stuurde over de aanpak van de Regio Deals.

De voorstellen voor de tweede tranche dienden te worden aangeleverd bij het ministerie van LNV voor 1 september 2018. Dat betekent dat regio's ongeveer tweeëneenhalve maand de tijd hadden om tot een propositie te komen. Het idee was dat regio's de voorstellen moesten aanleveren in de vorm van een two pager, om zo scherpe en goed vergelijkbare voorstellen aangeleverd te krijgen. Later bleek dat dat in de praktijk niet altijd zo uitwerkte. Regio's namen in veel gevallen de ruimte om meer dan twee pagina's aan te leveren, inclusief bijlagen.

AFWEGINGSKADER EN SELECTIEPROCES

Op basis van de eerder genoemde randvoorwaarden is een afwegingskader opgesteld.⁹ Dit afwegingskader is gepubliceerd (op 8 juni 2018) in de Staatscourant en maakte het voor indieners inzichtelijk aan welke randvoorwaarden de regionale propositie diende te voldoen. Daarnaast was het voor het Rijk een toetsingsinstrument. Op basis van dit kader kon een analyse worden gedaan en konden voorstellen met elkaar worden vergeleken. Deze geobjectiveerde analyse vond plaats op ambtelijk niveau. De coördinatie voor dit proces lag bij het ministerie van LNV, in overleg met BZK. Alle andere inhoudelijke departementen zijn uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan deze analyse en hebben dat in de praktijk ook gedaan. Er is nog even overwogen om een speciale commissie van experts in het leven te roepen die de uiteindelijke selectie zou moeten maken, maar op bestuurlijk niveau is anders besloten. Op basis van de ambtelijke analyse werd een selectie van de voorstellen aan het kabinet voorgelegd. Uiteindelijk was de minister van LNV, in overleg met de minister van BZK, verantwoordelijk voor de definitieve selectie. Dat betekent dus dat de selectie van de Regio Deals uiteindelijk op politiek-bestuurlijk niveau is gemaakt.

⁹ De afwegingskaders voor de tweede tranche en de derde tranche zijn opgenomen in bijlage 2.

In de tweede tranche zijn er 88 voorstellen bij het ministerie van LNV ingediend. Uiteindelijk is een selectie van 12 regio's gemaakt waarmee een Regio Deal is uitgewerkt en uiteindelijk ook gesloten. Uit de Kamerbrief 'Selectie Regio Deals' wordt duidelijk dat bij de selectie rekening is gehouden met geografische spreiding over de vier landsdelen en met de regio's die in de eerste tranche reeds een deal hebben gesloten¹⁰. Dit was reeds eerder aangekondigd in de Kamerbrief van 8 juni 2018.

INTERNE (AMBTELIJKE) EVALUATIE VAN DE TWEDE TRANCHE

Op basis van de ervaringen met de tweede tranche is op ambtelijk niveau een interne evaluatie uitgevoerd. De uitkomsten van deze interne evaluatie zijn benut als insteek voor de derde tranche gekozen. Deze interne evaluatie is gedaan op basis van informatie die is verkregen aan de zijde van het Rijk. De belangrijkste bevindingen uit de evaluatie zijn:

1. Het afwegingskader is door de verschillende departementen als behulpzaam ervaren, al bleken niet alle criteria even goed toetsbaar en onderscheidend te zijn.
2. Departementen hebben verschillende uitgangspunten ingenomen in de richting van de regio's: een aantal departementen heeft met regio's vergaand van gedachten gewisseld voorafgaand aan de indiening van voorstellen en een aantal departementen heeft dit expliciet niet gedaan.
3. Het bleek een lastige opgave om Rijksbreed van de 88 ingediende voorstellen tot een inperking van 25 voorstellen te komen. De tijd was kort en de voorstellen omvangrijk.
4. De interdepartementale samenwerking is goed verlopen en als positief ervaren.
5. De aanmeldingsperiode is door een aantal regio's als kort ervaren, ook omdat het grootste deel van de periode in de zomer(vakantie) viel.

2.2. De derde tranche

Op basis van de ervaringen in de tweede tranche en de interne evaluatie is een aantal (kleine) wijzigingen doorgevoerd in de procedure en het afwegingskader voor de derde tranche van de Regio Deals. In grote lijnen kan gesteld worden dat de aanpak voor

¹⁰ Kamerbrief selectie Regio Deals (16 november 2018).

de derde tranche sterke gelijkenissen kent met de aanpak van de tweede tranche. In de derde tranche is € 180 miljoen beschikbaar gesteld. Er is voor gekozen om de aanmeldingsperiode buiten de zomerperiode te laten vallen. De voorstellen konden worden ingediend in de periode van 9 september tot 1 december 2019.

Het nieuwe afwegingskader is opnieuw gepubliceerd in de Staatscourant (op 9 september 2019). Er is een aantal aanscherpingen doorgevoerd in het afwegingskader ten opzichte van het kader in de tweede tranche:

- Het concept Brede Welvaart kreeg een scherpere invulling. In het afwegingskader bij de tweede tranche stond enkel een vraag over het effect van het voorstel op Brede Welvaart. Voor de derde tranche is dat verder geoperationaliseerd aan de hand van *'kwaliteit van leven, werken, wonen, veiligheid, ondernemen en recreëren'* en is toegevoegd dat de meervoudige opgave een samenspel van ecologische, economische en sociale elementen bevat.¹¹
- Ook de term 'integraliteit' is verder geoperationaliseerd, doordat extra vragen zijn toegevoegd.
- Er wordt gevraagd naar objectieve bronnen (onderzoeken en rapporten etc.) die de regionale opgave onderschrijven.
- De cofinanciering dient afkomstig te zijn van publieke partijen (gemeenten/provincies/waterschappen). In de tweede tranche werd in het afwegingskader enkel gevraagd naar cofinanciering, waardoor de indruk werd gewekt dat dit ook van (semi-)private partijen afkomstig mocht zijn.
- Er wordt specifiek gevraagd naar structurele financiering, bestaande regionale programma's en naar een verhouding van het gevraagde bedrag tot de opgave.

De aanpak met betrekking tot de selectie van de voorstellen tijdens de derde tranche kent grote overeenkomsten met de aanpak uit de tweede tranche. Het aantal ingediende voorstellen is dit keer een stuk lager: 26 regio's hebben een propositie aangeleverd. Uiteindelijk zijn 14 voorstellen samen met het Rijk uitgewerkt tot een Regio Deal.

¹¹ Kamerbrief aanpak derde tranche Regio Deals (9 september 2019).

3

BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk beschrijven we de hoofdlijn van onze bevindingen vanuit de verschillende gesprekken die we zowel in de regio als aan Rijkszijde hebben gevoerd, vanuit de schriftelijke uitvraag onder niet-geselecteerde regio's en vanuit de documentenanalyse. We schetsen eerst een beeld van een aantal algemene bevindingen en zoomen vervolgens in op het perspectief van het Rijk en de regio's. Tot slot staan we stil bij de interactie tussen Rijk en regio. Enkele bevindingen hebben we geïllustreerd met uitspraken van gesprekspartners.



3.1. Algemene bevindingen

In algemene zin zijn er, zowel aan de kant van het Rijk, als aan de kant van de regio positieve ervaringen opgedaan met het instrument van de Regio Deal. In alle gesprekken die we gevoerd hebben, is sprake van een positieve grondhouding. Ook uit de schriftelijke reacties van niet-geselecteerde regio's blijkt dat er sprake is van draagvlak voor het instrument.

Wel is een verschil merkbaar in de manier waarop het Rijk en de regio het proces van uitdraag en selectie hebben ervaren tussen de tweede en de derde tranche¹². In algemene zin wordt het proces rond de derde tranche als scherper en duidelijker ervaren, zowel aan de kant van het Rijk als de kant van de regio.

De lessen die geleerd zijn in de tweede tranche, onder andere op basis van de interne (ambtelijke) evaluatie, hebben geleid tot een strakker proces in de derde tranche. Zo zijn bijvoorbeeld het aangepaste afwegingskader, de keuze voor two pagers zonder bijlagen in de derde tranche en de verdere uitwerking van het concept Brede Welvaart als positief ervaren. Deze ontwikkeling wordt ook door regio's, die zowel in de tweede als de derde tranche een voorstel hebben ingediend, herkend.

De aanpak van de Regio Deal wordt ervaren als onderscheidend ten opzichte van eerdere initiatieven om te komen tot samenwerking tussen Rijk en regio. De Rijksbetrokkenheid bij de verschillende projecten is door de regio's als positief ervaren, al zijn er wel soms wat kritische kanttekeningen bij de mate van integraliteit waarmee het Rijk opereerde.

Regio's en departementen ervaren een meerwaarde van de samenwerking. Daarbij is ook opgemerkt dat de Regio Deal niet een eenmalige exercitie zou moeten zijn, en is aandacht gevraagd voor structureel partnerschap tussen Rijk en regio.

“Het realiseren van Brede Welvaart vraagt om een langjarige aanpak. Je moet eigenlijk meerjarig met elkaar de samenwerking aangaan als je op lange termijn resultaten wilt boeken vanuit netwerksamenwerkingen.”

Daarbij is er veel waardering voor de rol die het ministerie van LNV heeft gespeeld in het proces, zeker in de derde tranche. LNV heeft geprobeerd om verbinding te maken, op inhoud, proces én relatie en daar is in veel van de gesprekken lovend over gesproken.

BREDE WELVAART

Het concept Brede Welvaart is in de afgelopen jaren steeds vaker door beleidsmakers gebruikt, zowel op Rijksniveau als bij de decentrale overheden. Dit is de eerste keer dat er op grote schaal een programma van Rijkswege is uitgevoerd dat is opgehangen aan het vergroten van Brede Welvaart in de regio.

In algemene zin zijn regio's en departementen positief over het gebruik van dit concept. Het heeft voor meer inhoudelijke betrokkenheid gezorgd bij verschillende departementen, en meerdere regio's geven aan dat het makkelijker was om partners in de regio te vinden die zich door het concept van Brede Welvaart voelden aangesproken.

“Brede Welvaart vraagt om interdepartementale betrokkenheid, waardoor sprake was van een Rijksverantwoordelijkheid. Hoewel er ook sprake was van sectorale benaderingen vanuit de departementen, is de samenwerking enorm gegroeid. Dit is een groot verschil met soortgelijke trajecten.”

Tegelijkertijd zijn er ook kritische opmerkingen gemaakt, omdat het concept Brede Welvaart ook wordt ervaren als een 'containerbegrip', dat verschillend wordt uitgelegd en waar alles ondergebracht kan worden. Het risico is dan dat er onvoldoende aandacht is voor het selecteren van onderwerpen die relevant zijn voor bepaalde opgaven in een regio.

¹² Dit lijkt ook te gelden voor het dealmaking-proces. Dit valt echter buiten de scope van deze evaluatie.

Dat bemoeilijkt het komen tot strakke en concrete planvorming in relatie tot de opgaven in de regio. Aan zowel de kant van de regio als aan Rijkszijde wordt het dan ook als positief ervaren dat het begrip Brede Welvaart steeds duidelijker wordt geoperationaliseerd.

3.2. Rol van het Rijk

COÖRDINERENDE ROL LNV

Verschillende gesprekspartners hebben aangegeven dat er bij de start van de Regio Deals enige verbazing was dat het ministerie van LNV een coördinerende rol kreeg. Ook in de samenwerking met het ministerie van BZK heeft dat in het begin tot een aantal hick-ups geleid. Gaandeweg is de samenwerking en rolverdeling verbeterd en heeft LNV duidelijk het vertrouwen van andere departementen gewonnen.

“Het team van de Regio Portefeuille LNV heeft andere departementen aangespoord en heeft het selectieproces tot een collectief proces gemaakt. Het team van LNV nam zichtbaar verantwoordelijkheid voor de coördinatie.”

BETROKKENHEID AAN DE VOORKANT

In de aanloop naar de voorstellen vanuit de regio's hebben departementen eigenlijk twee verschillende rollen en verantwoordelijkheden gehad. In de eerste plaats stonden de verschillende departementen gezamenlijk voor de opgave om integraal tot een goede geografische verdeling te komen die tegelijkertijd voldoende impact zou moeten hebben op de Brede Welvaart in de verschillende regio's.

De samenwerking om tot een goede selectie te komen, is goed verlopen, zeker in de derde tranche.

In de tweede plaats hebben departementen hun eigen beleidswensen, die in de regio kunnen worden gerealiseerd. In de praktijk zien we dat departementen op verschillende wijzen hebben geacteerd richting de regio's.

Een aantal departementen heeft zelf direct geïntervenieerd, bijvoorbeeld door regio's te tippen en uit te nodigen om met een voorstel te komen. Andere departementen kozen een meer neutrale en afwachtende strategie en besloten enkel te reageren op voorstellen die vanuit de regio's kwamen. Vanuit de regio's is er geen eenduidig oordeel over de rol die departementen zouden moeten vervullen. Wel wordt er op basis van deze verschillende strategieën door de regio's een niet-eenduidige rolinvulling en betrokkenheid van de kant van het Rijk ervaren. Regio's geven aan dat het – gezien de gewenste integraliteit van voorstellen – van belang is dat departementen in gelijke mate betrokken zijn.¹³

Tijdens de voorbereiding op de selectie van de voorstellen hebben op verschillende niveaus interdepartementale besprekingen plaatsgevonden. In de verslagen van deze gesprekken is te zien dat het in het begin zoeken was naar rolverdeling, coördinatie en integraliteit. Naarmate het proces vorderde, en zeker in de derde tranche, ging dit makkelijker.

In de gesprekken is aangegeven dat het onderlinge vertrouwen is gegroeid en dat er serieus is omgegaan met leerervaringen uit de tweede tranche. Als voorbeeld wordt genoemd dat LNV in de derde tranche nadrukkelijker heeft geprobeerd om de verschillende departementale belangen te betrekken in de verschillende projecten en uiteindelijke deals.

SELECTIEPROCES

In veel van de gesprekken met de departementen en met de vertegenwoordigers van LNV komt naar voren dat getracht is om voorstellen heel serieus en objectief tegemoet te treden. In veel gevallen is in overleg met de regio het voorstel aangepast en kwalitatief verbeterd. Dit wordt in de regio's herkend.

¹³ Ook na het indienen van voorstellen hebben de regio's een verschillende mate van betrokkenheid van departementen ervaren in het dealmakingsproces.

Op basis van de criteria werd een lijst samengesteld die onderdeel werd van de politiek-bestuurlijke besluitvorming. De voorstellen die op de lijst voor politiek-bestuurlijke besluitvorming terecht kwamen, voldeden aan de kwaliteitseisen en de criteria uit het afwegingskader. Een aantal gesprekspartners aan Rijkszijde geeft aan het uiteindelijke besluitvormingsproces niet als transparant te hebben ervaren. Dit betreft zowel de selectie van de voorstellen, als de toegekende bedragen per regio. Uit de regio's komen soortgelijke geluiden naar voren. Daar is de uiteindelijke besluitvorming, met name rondom de hoogte van de toegekende bedragen, soms ervaren als een 'black box'. Hier wordt door gesprekspartners geen waardeoordeel aan verboden, wel wordt opgemerkt dat dit in besluitvormingsprocessen erbij hoort.

“De ambtelijke voorstellen zijn voor het grootste deel opgevolgd. Dat er ook politiek draagvlak moet zijn voor het honoreren van voorstellen, daar is nooit geheimzinnig over gedaan.”

Tegelijkertijd zien we dat het bij regio's, waarvan het voorstel niet is uitgewerkt tot een Regio Deal, dit gebrek aan transparantie tijdens het besluitvormingsproces soms heeft geleid tot frustratie.

3.3. Perspectief van de regio

OBJECTIVITEIT EN TRANSPARANTIE

Waar het proces van ambtelijke beoordeling door gesprekspartners vaak als objectief en transparant is omschreven, geldt voor het proces van politieke afweging het tegenovergestelde. Hierbij wordt met name opgemerkt dat de geografische spreiding geen recht doet aan de beoordeling op inhoudelijke kwaliteit van de voorstellen. Ook de bepaling van de hoogte van het budget wordt – zoals ook hiervoor aangegeven – door de regio's als ondoorzichtig ervaren.

TIJDSDRUK

In de tweede tranche, en in mindere mate ook in de derde tranche, is er door de regio's tijdsdruk ervaren bij het indienen van hun voorstel. Vaak is omschreven dat er met stoom en kokend water een voorstel op papier gezet moest worden. Opvallend genoeg heeft dit volgens veel gesprekspartners juist geleid tot daadkracht, efficiëntie en het bundelen van krachten in de regio, zonder dat de kwaliteit van de voorstellen eronder heeft geleden. Hierbij dienen twee kanttekeningen geplaatst te worden. Ten eerste is het goed mogelijk dat met name bij de niet-geselecteerde voorstellen de tijdsdruk als een nadeel is ervaren. Uit de schriftelijke uitvraag die is uitgezet onder een aantal niet-geselecteerde regio's, komt overigens met name naar voren dat een 'beter gesprek' aan de voorkant (waarin het Rijk in een gelijkwaardige verhouding meedenkt over de regionale opgaven) had geholpen, maar wordt de tijdsdruk niet specifiek benoemd. Ten tweede wordt door meerdere gesprekspartners aangegeven dat het proces door de tijdsdruk soms minder democratisch is verlopen, doordat gemeenteraden en Provinciale Staten niet altijd betrokken konden worden in het besluitvormingsproces.

AFWEGINGSKADER: HOUVAST EN FLEXIBILITEIT

Het afwegingskader bood de regio's houvast bij het opstellen van voorstellen, en de departementen bij de beoordeling van voorstellen. In het afwegingskader zijn de organisatie en governance als belangrijke aandachtspunten opgenomen. In de praktijk zorgde dit voor uitdagingen in de regio's. Voor niet elk initiatief bestond immers al een voldoende robuuste organisatie. De regio's waar dit wel al het geval was, waren hierdoor in het voordeel. Door regio's is tegelijkertijd ervaren dat het Rijk hier vaak flexibel mee is omgegaan, door niet voor te schrijven hoe de samenwerking georganiseerd zou moeten zijn, maar door te benadrukken dat organisatie en governance van belang zijn en daarbij aan te sluiten bij de lokale situatie. Bijvoorbeeld bij het initiatief van de Veluwe, waar de provincie als formele indiener namens een netwerksamenwerking kon fungeren.

“De ruimte die is geboden om de governance passend in te vullen, was cruciaal.”

Een bestaand samenwerkingsverband bleek in het algemeen geen voorspeller te zijn voor de snelheid waarmee een voorstel tot stand kon worden gebracht en van de kwaliteit van dat voorstel. Soms was dit “omgekeerd evenredig.”

KOMEN TOT EEN VOORSTEL

Door sommige regio's is benoemd dat het indienen van een voorstel ook een risico vormde: het doorkruist de reguliere processen en kan leiden tot een domper en verstoorde regionale verhoudingen wanneer het voorstel niet wordt geselecteerd. In dit kader wordt door een aantal gesprekspartners het idee van een voorselectie naar voren gebracht, waarbij regio's in een vroeger stadium duidelijkheid krijgen of ze kans maken op een Regio Deal. Daarnaast heeft een aantal regio's gewezen op de capaciteit en de energie die het kost om tot een voorstel te komen. Het risico dat het voorstel uiteindelijk geen deal wordt, wordt aan de voorkant afgewogen. Wel zien (kleinere) regio's het risico dat verschillende departementen in de toekomst met een eigen vorm van een Regio Deal komen. Dit zou niet alleen ten koste gaan van de integraliteit, maar zou ook heel veel energie en capaciteit vanuit de regio's vragen.

BREDE WELVAART EN PARTNERSCHAP

Zoals eerder beschreven, was het werken met het concept Brede Welvaart in de regio in eerste instantie voor veel regio's een zoektocht: hoe geef je het handen en voeten aan de voorkant en hoe meet je het aan de achterkant? De meeste regio's zien het als een positief en nuttig concept dat zorgt voor een meer integrale blik op de verschillende beleidsthema's. Wel wordt het gezien als een werkwijze waarvan de maatschappelijke *outcome* vaak pas op langere termijn zichtbaar zal zijn. Tegelijkertijd is er door het Rijk gestuurd op resultaten op relatief korte termijn (verwachte output in periode tot 2023). Vanuit de regio's is hier begrip voor, maar wordt ook aangegeven dat dit tot spanning leidt. Met de Regio Deals wordt beoogd een basis te leggen voor structureel partnerschap tussen Rijk en regio's. De regio's ervaren dit als meerwaarde ten opzichte van een (eenmalige) subsidie.

“Het is teveel gezegd dat het Rijk echt een actieve partner in de regio is. Toch is er wel een sterkere band gecreëerd. En die band is een belangrijk onderdeel van de deal. Doordat er Rijkscommitment is georganiseerd, kun je snel een telefoontje plegen als er hick-ups zijn en worden deze opgelost. Het is nu de uitdaging om het partnerschap verder te versterken.”

FINANCIERING EN STANDAARDISERING

Met betrekking tot de financiering geven meerdere regio's aan dat het jammer is dat er alleen publieke cofinanciering mag worden georganiseerd.¹⁴ Om een goede triple helix-samenwerking te creëren zou ook private cofinanciering gewenst zijn. Nu ontbreekt mogelijk de prikkel bij marktpartijen om (financieel) bij te dragen aan de projecten.¹⁵

In praktische en operationele zin zijn er door de regio's, met name in de derde tranche, kritische opmerkingen gemaakt over het gestandaardiseerde proces van aanleveren van stukken en de vormvereisten. Het Rijk had bijvoorbeeld het aantal tekens per vraag beperkt, waardoor er geen ruimte was voor flexibiliteit en creativiteit in de opmaak van de voorstellen. Dat heeft bij de medewerkers die vanuit de regio dit proces hebben doorlopen tot de nodige frustraties geleid.

3.4. Interactie Rijk en regio

In het proces om te komen tot een voorstel, is door de regio's duidelijk ervaren dat zij primair aan zet waren. Het initiatief diende van onderop te komen en dat is ook zo ervaren. Gaandeweg heeft het Rijk ondersteuning geboden als daar om werd gevraagd. De regio's ervaren hierbij verschil in de mate van betrokkenheid van de verschillende departementen tijdens het werken aan de voorstellen. Overwegend wordt de betrokkenheid in deze voorfase echter als positief beoordeeld. Het belang van de gesprekken in de voorfase en het meedenken worden benadrukt.

¹⁴ Zie pagina 8, vierde bullet.

¹⁵ In verschillende gesprekken hebben enkele regio's zich kritisch uitgelaten over de uitkeringsvorm, BTW vraagstukken in de projecten en over andere zaken die betrekking hebben op het proces van uitkering en verantwoording. Omdat hiervoor een apart traject loopt, en dit buiten de scope van onze opdracht valt, doen we hier geen nadere uitspraken over in deze rapportage.

Door de meerderheid van de regio's wordt aangegeven dat de Rijksbetrokkenheid in deze voorfase de basis heeft gelegd voor constructieve duurzame samenwerking tussen Rijk en regio. Deze samenwerking wordt door veel regio's minstens zo belangrijk (of zelfs belangrijker) als de financiële bijdrage geacht. Enkele gesprekspartners hebben opgemerkt dat de Regio Deals ook zonder financiële bijdrage vanuit het Rijk zouden kunnen werken. De meeste betrokkenen geven echter aan dat de combinatie belangrijk blijft, mede doordat de financiële bijdrage ook de betrokkenheid en positie van het Rijk onderstrepen.

Hoewel de tijdsdruk vaak niet als hinderlijk is ervaren, wordt door enkele regio's (en ook vanuit enkele departementen) aangegeven dat er aan de voorkant van het proces toch meer ruimte zou moeten zijn om de specifieke problematiek in de betreffende regio te bespreken en in kaart te brengen.

4

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1. Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de beantwoording van het tweede deel van de hoofdvraag, dat betrekking heeft op de “ervaringen en aandachtspunten voor een mogelijke doorontwikkeling van het instrument.” We formuleren allereerst onze conclusies en beschrijven daarna onze aanbevelingen, geadresseerd aan de opdrachtgever, het Ministerie van LNV.



4.2. Conclusies

- ***De systematiek van de Regio Deals wordt door Rijk en regio als positief beoordeeld.***

De aanpak van de Regio Deals is ervaren als een positieve vorm van samenwerking tussen het Rijk en de regio. De keuze om opgavegericht en bottom-up tot integrale deals te komen, wordt door alle partijen positief gewaardeerd. Onder andere de flexibiliteit waarmee de governance kon worden ingericht, heeft geleid tot een positieve prikkel voor samenwerking in en met de regio. De Regio Deals zijn niet ervaren als een traditioneel subsidietraject, maar als een traject waarbij Rijk en regio als gelijkwaardige partners aan tafel zitten.

- ***Er is een duidelijk verschil in aanpak zichtbaar tussen de tweede en de derde tranche, waarbij betrokkenen de systematiek, samenwerking en het afwegingskader in de derde tranche duidelijk positiever beoordelen.***

Waar het in de tweede tranche zo nu en dan nog zoeken was naar de juiste rolverdeling tussen departementen, de werkwijze en het afwegingskader, is dat in de derde tranche duidelijk soepeler verlopen. Daardoor wisten regio's beter waar ze aan toe waren en waar voorstellen aan moesten voldoen. De interne (ambtelijke) evaluatie van de tweede tranche heeft daar in positieve zin aan bijgedragen. Het ministerie van LNV heeft zowel in de richting van de regio's als aan Rijkszijde coördinerend opgetreden. Deze rolinvulling is van grote meerwaarde geweest.

- ***Het werken met het concept Brede Welvaart heeft geleid tot een bredere blik op opgaven in de regio en tot meer inhoudelijke betrokkenheid van verschillende departementen. Tegelijkertijd blijkt het concept lastig te concretiseren.***

Vanuit de gedachte dat Brede Welvaart, naast economische groei, ook gaat over zaken als gezondheid, welbevinden, de kwaliteit van natuur en milieu, opleidingsniveau en vertrouwen in politiek en bestuur, zijn ook sociale en ecologische opgaven in de regio onderdeel geworden van de voorstellen.

Tegelijkertijd was het concept van Brede Welvaart, zeker in de tweede tranche, nog lastig in te kaderen. Het concept wordt ook ervaren als een 'containerbegrip', dat verschillend kan worden uitgelegd en waar alles ondergebracht kan worden. Daardoor is het lastig om het concept te concretiseren en te operationaliseren naar indicatoren, en daarmee te vertalen naar concrete projecten.

- ***Er is verschil zichtbaar in de benadering en aanpak van de verschillende departementen.***

De ambitie van de Regio Deals is om integraal naar opgaven te kijken. In de praktijk hebben departementen verschillende benaderingen gekozen richting de regio's (actief uitnodigen, danwel afwachten wat er uit de regio's zelf komt). Dit heeft bij de regio's soms tot onduidelijkheid geleid over de rol van het Rijk.

- ***Het selectieproces op ambtelijk niveau is overwegend als transparant en objectief ervaren. Voor de politiek-bestuurlijke besluiten is dit minder het geval.***

Zowel door de regio's als door de departementen worden het ambtelijke selectieproces en de kwaliteit van de te honoreren voorstellen positief gewaardeerd. Departementen hebben voorstellen aan het kabinet voorgelegd die voldeden aan de criteria van het afwegingskader.

De politiek-bestuurlijke afwegingen en de bepaling van het budget waren daarentegen voor de regio's niet transparant. Zeker als het gaat om de bepaling van de hoogte van het bedrag is het proces door enkele betrokkenen ervaren als een 'black box'. Hoewel er bij geselecteerde regio's best begrip is voor deze manier van werken, leidt het met name bij de regio's van wie voorstellen niet gehonoreerd zijn tot frustratie.

4.3. Aanbevelingen

- **Behoud de succesfactoren.**

Zowel aan de kant van het Rijk als aan de kant van de regio's is veel enthousiasme om door te gaan met de Regio Deals. Daarvoor gelden verschillende succesfactoren die behouden moeten blijven, danwel doorontwikkeld moeten worden:

- Het **competitie-element** bij het aanvragen leidt tot scherpte in de voorstellen.
- De **directe betrokkenheid** van het Rijk wordt in de regio als een grote meerwaarde ervaren. Zowel voor het sluiten van de deal als erna.
- Ook de **integrale benadering** heeft grote meerwaarde. De inhoudelijke betrokkenheid van meerdere departementen is op deze manier geborgd. Neem in dit verband het gesignaleerde risico, dat verschillende departementen in de toekomst met een eigen vorm van een Regio Deal komen, heel serieus. Voorkom dit en benut de Regio Deals om de interdepartementale aanpak vanuit het Rijk zichtbaar te blijven maken in de praktijk.
- Hoewel de directe betrokkenheid van het Rijk als een meerwaarde is ervaren, zou een Regio Deal zonder **financiële bijdrage** beperkte betekenis hebben. Behoud daarom deze financiële impuls vanuit het Rijk en onderzoek daarnaast de mogelijkheden om cofinanciering van (semi-)private partijen te laten meewegen in de financiering vanuit de regio.
- De relatief beperkte **tijd** die regio's was gegeven om tot een voorstel te komen, wordt over het algemeen positief beoordeeld, ook door de regio's zelf. Hiermee zijn het tempo en de voortgang geborgd. Tegelijkertijd staat hiermee het democratisch proces in raden en staten best onder druk.
- Het is cruciaal dat onder **regie** van een toegewezen bewindspersoon (onder andere binnen de coalitie) zaken kunnen worden afgestemd.
- De scherpte in het **afwegingskader** geeft duidelijkheid en biedt een gelijk speelveld voor alle regio's die een voorstel indienen.

- Ruimte aan de regio's om zelf een passende vorm van samenwerking te organiseren. Deze **flexibiliteit in de governance** is voor de regio's van groot belang geweest.
- De huidige vorm van **fasering**, waarbij regio's een bondig en concreet voorstel doen, waarna in het deal-makingsproces meer inkleuring wordt gegeven heeft goed gewerkt. De huidige fasering leidt tot scherpe, voldoende uitgewerkte voorstellen.

Naast deze succesfactoren is er een aantal onderdelen waarbij verdere uitwerking of nadere afspraken kunnen leiden tot een verbetering van de systematiek.

- **Kom tot duidelijke afspraken over hoe departementen de regio's tegemoet treden en houd consequent vast aan die afspraak.**

Als departementen sommige regio's aan de voorkant uitnodigen om met een voorstel te komen, en andere niet, dan leidt dat mogelijk tot een schijn van willekeur. Hanteer als eenduidige formele afspraak dat het initiatief ligt bij de regio's om met voorstellen te komen. Neem als departementen een neutrale houding aan, in afwachting van de voorstellen die worden ingediend. Tegelijkertijd wordt de betrokkenheid van het Rijk aan de voorkant positief beoordeeld, dus als er aan de voorkant vragen vanuit de regio komen, dan is er ruimte om daarmee aan de slag te gaan. Op die manier borg je dat het proces bottom-up is en geef je tegelijkertijd een sterke invulling aan het partnerschap van het Rijk.

- **Hoewel het ambtelijk traject leidt tot een objectief advies, wordt het uiteindelijke besluit op politiek-bestuurlijk niveau genomen. Wees daar (nog) duidelijker over.**

Hoewel alle voorstellen worden beoordeeld op basis van het objectieve afwegingskader, spelen bij de uiteindelijke besluitvorming ook politiek-bestuurlijke motieven een rol. Betrokkenen snappen heel goed dat dit zo werkt, al zou het goed zijn om daar (nog) duidelijker over te zijn. Zeker de totstandkoming van de bedragen wordt door regio's vaak ervaren als een 'black box'. Daar is verbetering mogelijk in de transparantie, bijvoorbeeld bij de terugkoppeling van de gehonoreerde voorstellen

- ***Werk het concept Brede Welvaart nader uit.***

Het werken met het concept Brede Welvaart is door nagenoeg alle betrokkenen als positief ervaren. Tegelijkertijd is ook opgemerkt dat het concept als een containerbegrip wordt ervaren. Om die reden is het van belang om de verdere operationalisering van het concept voort te zetten. Het onderzoeksprogramma dat door PBL wordt uitgevoerd, waarbij de ervaringen uit de Regio Deals tot nu toe worden gebruikt, kan hierbij behulpzaam zijn.

Bijlage 1: Tijdlijn

Deze bijlage bevat de tijdlijn, waarin de belangrijkste ontwikkelingen en keuzemomenten in het proces van aanvraag, beoordeling en selectie van de Regio Deals zijn weergegeven en toegelicht. In deze tijdlijn geven we ook aan wanneer welke kennis, adviezen en informatie beschikbaar waren. Aan de hand van deze tijdlijn hebben we de onderzoeksresultaten geduid in relatie tot de kennis, adviezen en informatie zoals deze op een bepaald moment beschikbaar waren. Zo hebben we voorkomen dat 'met de kennis van nu' een mening of oordeel wordt gevormd over een onderwerp of actie in het verleden, terwijl op dat moment bepaalde kennis of informatie nog niet beschikbaar was.



Bijlage 2: Afwegingskaders

AFWEGINGSKADER TWEEDE TRANCHE

| Aspect | Afweging |
|------------------------|--|
| Inhoudelijk | a. In hoeverre is er sprake van een meervoudige opgave? |
| | b. In hoeverre is er sprake van een integrale aanpak van de regionale opgave? <ul style="list-style-type: none"> • Er is een duidelijk verband tussen de voorgestelde aanpak en de regionale opgave (doeltreffendheid); • De aanpak bestaat uit een aantal verschillende, samenhangende pijlers; • Op elke pijler wordt actie ondernomen. |
| | c. Is er een te verwachten positief effect op Brede Welvaart? |
| | d. Sluit de aanpak aan bij inhoudelijke doelen uit het Regeerakkoord (of Rijksbeleid)? |
| | e. Vraagt u om een niet-financiële inzet en bijdrage aan het Rijk? |
| | f. Is er voldoende output te verwachten in de periode 2019-2022? |
| Regionaal | a. Geeft u aan waarom deze opgave kenmerkend is voor deze regio? |
| | b. Is omschreven wie de doelgroep(en) is/zijn van de Regio Deal c.q. voor wie de regionale opgave geldt? |
| | c. Is er bovenregionale uitstraling (regio-overstijgend effect) of gaat deze opgave de draagkracht van de regio te boven? |
| Financieel | a. Valt het voorstel binnen de bandbreedte van € 5 miljoen - € 40 miljoen? |
| | b. Zijn er toezeggingen omtrent (ten minste) evenredige cofinanciering? |
| | c. Is financiële houdbaarheid (het financieringsmodel) geborgd? |
| | d. Is er een doelmatige besteding van middelen te verwachten? |
| Organisatorisch | a. Geeft u aan hoe u de governance invult? |
| | b. Is er sprake van PPS/Triple Helix-samenwerkingsverbanden? |
| | c. Is er voldoende organisatorisch vermogen voor realisatie in 2019-2022? |

AFWEGINGSKADER DERDE TRANCHE

Aangepast afwegingskader voor de derde tranche. Schuingedrukt staan de afwegingen waar (significante) aanpassingen of toevoegingen zijn gedaan. Dikgedrukt staan de afwegingen die nieuw zijn toegevoegd.

| Aspect | Afweging |
|-------------|---|
| Inhoudelijk | a. <i>In welke mate is er een te verwachten positief effect op Brede Welvaart? In hoeverre wordt de kwaliteit van leven, werken, wonen, veiligheid, ondernemen en recreëren in de regio verbeterd?</i> |
| | b. In hoeverre is er sprake van een meervoudige opgave? <ul style="list-style-type: none"> • <i>De opgave kent een samenspel van ecologische, economische en sociale elementen en gaat over meerdere beleidsdomeinen.</i> • <i>De verschillende elementen vormen samen een onlosmakelijk verbonden opgave die een enkel beleidsdomein overstijgt e/o waarbij het geheel meer is dan de som der delen.</i> |
| | c. In hoeverre is er sprake van een integrale aanpak van de regionale opgave? <ul style="list-style-type: none"> • Er is een duidelijk verband tussen de voorgestelde aanpak en de meervoudige regionale opgave (doeltreffendheid). • De aanpak bestaat uit een aantal verschillende, samenhangende onderdelen. • Op elk onderdeel wordt actie ondernomen. |
| | d. <i>Wordt er om brede samenwerking met, en niet-financiële inzet en bijdrage van het Rijk gevraagd in lijn met Rijksbeleid?</i> |
| | e. <i>In welke mate en hoe leidt de aanpak van de Regio Deal tot een aantal concrete resultaten die in de periode 2020-2022 worden gerealiseerd? (Is er voldoende output te verwachten in de periode 2020-2022?)</i> |
| | f. Welke (objectieve) bronnen (onderzoeken, rapporten etc.) zijn er beschikbaar die een onderbouwing geven van de regionale opgave(n) en de urgentie daarvan? |
| Regionaal | a. <i>In welke mate is deze opgave kenmerkend voor deze regio?</i> |
| | b. <i>Op welke doelgroep(en) richt de beoogde Regio Deal zich? Welke specifieke groep(en) gaat het verschil merken van deze Regio Deal en waarom? Op welke wijze is de doelgroep betrokken bij (het formuleren van) de aanpak?</i> |
| | c. <i>Op welke manier is er bovenregionale uitstraling (regio-overstijgend effect) of gaat deze opgave de draagkracht van de regio te boven?</i> |

AFWEGINGSKADER DERDE TRANCHE

Aangepast afwegingskader voor de derde tranche. Schuingedrukt staan de afwegingen waar (significante) aanpassingen of toevoegingen zijn gedaan. Dikgedrukt staan de afwegingen die nieuw zijn toegevoegd.

| | |
|------------------------|---|
| Financieel | a. Wordt aan het Rijk een bijdrage gevraagd binnen de bandbreedte van € 5–40 miljoen (incl. BTW) voor de uitvoering? |
| | b. In welke mate zijn er toezeggingen/intenties omtrent (ten minste) evenredige publieke (van gemeenten/provincies/waterschappen) regionale financiering? Is inzichtelijk welke partijen voornemens zijn te investeren in de beoogde Regio Deal? |
| | c. Op welke manier is financiële houdbaarheid op lange termijn (structurele financiering) geborgd? |
| | d. <i>In hoeverre is er een doelmatige besteding van middelen te verwachten en hoe is dat geborgd?</i> <i>Staat de gevraagde bijdrage vanuit de Regio Envelop in verhouding tot de omvang van de opgave en de geformuleerde ambitie en doelen?</i> |
| Organisatorisch | a. Is er voldoende organisatorisch vermogen (mensen en middelen) voor realisatie in 2020-2022? |
| | b. Is er sprake van een bestaande regionale agenda, visie of programma (etc.)? |
| | c. <i>Op welke manier is aangegeven hoe de regionale governance wordt ingevuld? Is er bijvoorbeeld sprake van PPS/triple-helix samenwerking?</i> <i>Is er al sprake van een bestaande governance-structuur of moet deze met het sluiten van een eventuele Regio Deal nog worden vormgegeven?</i> |

Bijlage 3: Gesprekspartners en samenstelling klankbordgroep

DEPARTEMENTEN

- **Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**
 - De heer Osinga (directeur-generaal Natuur, Visserij en Landelijk gebied)
 - De heer Hamelaers (manager Regio Portefeuille) en de heer Wijnstok (senior beleidsadviseur regioportefeuille)
 - De heer De Mooij (dealmaker) en mevrouw Hannay (programmasecretaris Regio Portefeuille)
- **Ministerie van Binnenlandse Zaken en koninkrijksrelaties**
 - Mevrouw Burgers (hoofd afdeling Regio en leefbaarheid) en mevrouw Van Dantzig (gezant stedelijke vraagstukken)
- **Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat**
 - De heer Wouda (beleidsadviseur)
- **Ministerie van Economische Zaken en Klimaat**
 - De heer Eijkelberg (pl.v. directeur Regio)
- **Ministerie van Justitie en Veiligheid**
 - Mevrouw Perels (afdelingshoofd Integrale Veiligheid)
- **Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap**
 - Mevrouw Mulder (accountmanager MBO)
- **Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid**
 - Mevrouw Kalff (coördinerend beleidsmedewerker participatie en decentrale voorzieningen) en de heer Van Hoek (beleidsmedewerker)

REGIO'S

- **Noordelijk Flevoland**
 - De heren De Reus en Appelman (gedeputeerden provincie Flevoland)
 - Mevrouw Haselager (hoofd gebiedsprogramma's en Europa bij de provincie Flevoland)
- **Groningen Noord**
 - De heer van der Schaaf (wethouder gemeente Groningen)
 - De heer Klaassen (senior beleidsadviseur bij de gemeente Groningen)
- **Parkstad Limburg**
 - De heer Drippy (gedeputeerde provincie Limburg), de heer De Beer (wethouder gemeente Heerlen) en de heer De Boer (wethouder gemeente Simpelveld)
 - De heer Bertholet, directeur-secretaris stadsregio Parkstad Limburg
- **Zeeuws-Vlaanderen**
 - De heer Lonink (burgemeester gemeente Terneuzen)
 - De heer Goossen (secretaris Economic Board Zeeland)
- **Drechtsteden**
 - De heer Flach (wethouder Hendrik-Ido-Ambacht)
 - Mevrouw Arandjelovic (huidig projectleider, gemeente Dordrecht) en mevrouw Van de Berg (voormalig projectleider, gemeente Dordrecht)
- **Veluwe**
 - De heer Van 't Hoog (gedeputeerde provincie Gelderland)
 - De heer Gerritsen (projectleider Veluwe Agenda, gemeente Ede)

PLANBUREAU VOOR DE LEEFOMGEVING

- De heer Thissen en mevrouw Weterings

SAMENSTELLING KLANKBORDGROEP

- De heer Hameleers, de heer De Mooij, mevrouw Henstra en mevrouw Van der Zwan (ministerie LNV)
- Mevrouw Burgers en mevrouw Van Tintelen (ministerie BZK)
- De heer Houtman (gemeente Rotterdam)

Bijlage 4: Geraadpleegde documenten

- Brieven Rijk aan afgewezen regio's
- Kamerbrieven, inclusief bijlagen
- Ambtelijke notitie interne evaluatie 2e tranche
- Overzicht bedankgronden
- Overzicht ingediende voorstellen
- Verslagen ACRB, inclusief bijlagen
- Voorstellen Regio Deals, inclusief bijlagen¹⁶

¹⁶ Dit betreft de voorstellen van de Regio's waarmee is gesproken.

Bijlage 5: Onderzoekskader

| Onderzoekskader | | | |
|-------------------|--|--|---|
| | | Uitwerking / aanvullende suggesties | Te raadplegen bronnen |
| Hoofdvraag | Hoe ziet de systematiek om te komen tot Regio Deals eruit en wat zijn ervaringen en aandachtspunten voor een mogelijke doorontwikkeling van het instrument? | <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat waren de verwachtingen aan de voorkant?</i> • <i>Wat zijn ontwikkelingen in de context van de systematiek van de Regio Envelop, die relevant zijn voor een goede duiding van deze systematiek (zoals beschikbare informatie, ontwikkelde kennis, uitgebrachte adviezen)?</i> | <ul style="list-style-type: none"> • Kamerstukken • Relevante adviezen • Documenten betrokken ministeries • Documenten van regiopartners • Interviews |
| Deelvragen | <ul style="list-style-type: none"> • Hoe ziet de systematiek van selectie (de aanvraag, beoordeling en uitkering) van de Regio Deals uit de tweede en derde tranche er uit? | <ul style="list-style-type: none"> • <i>Uitwerking aan de hand van processtappen:</i> <ul style="list-style-type: none"> » <i>Uitvraag vanuit het Rijk (op basis van regeerakkoord), incl. gestelde voorwaarden.</i> » <i>Indienen van voorstellen vanuit de regio's, incl. voldoen aan de gestelde voorwaarden.</i> » <i>Beoordeling en selectie door het Rijk, op basis van afwegingskader.</i> » <i>Beschikking door het Rijk aan de geselecteerde regio's.</i> | <ul style="list-style-type: none"> • Kamerstukken • Aanvullende documentatie en relevante adviezen • Analyse documenten over uitvraag, ingediende voorstellen, beoordeling, selectie en uitkering |
| | <ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn ervaringen van de geselecteerde regio's en betrokken vakdepartementen met de systematiek van selectie van de Regio Deals? | <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat zijn de ervaringen van betrokken actoren met de overige processtappen, voorafgaand aan de selectie (uitvraag, indiening en beoordeling)?</i> | <ul style="list-style-type: none"> • Consultatie (schriftelijk en/of via interviews): <ul style="list-style-type: none"> » geselecteerde regio's » niet geselecteerde regio's » vakdepartementen |
| | <ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de voordelen van deze systematiek? | <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat zijn voordelen van de processtappen van uitvraag tot uitkering?</i> | <ul style="list-style-type: none"> • Consultatie (schriftelijk en/of via interviews) <ul style="list-style-type: none"> » geselecteerde regio's » niet geselecteerde regio's » vakdepartementen |
| | <ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de nadelen van deze systematiek? | <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat zijn nadelen van de processtappen van uitvraag tot uitkering</i> | <ul style="list-style-type: none"> • Digitale Ronde Tafel |
| | <ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de aandachtspunten voor de systematiek van selectie onder meer gericht op het afwegingskader? | <ul style="list-style-type: none"> • <i>Welke overige aspecten hebben een rol gespeeld in de afweging, zoals een evenwichtige verdeling van geselecteerde Regio Deals over de landsdelen</i> | <ul style="list-style-type: none"> • Eerder uitgebrachte adviezen over het afwegingskader • Digitale Ronde Tafel |
| | | <ul style="list-style-type: none"> • <i>In hoeverre heeft de gekozen systematiek bijgedragen aan de verwachtingen die aan de voorkant zijn geformuleerd?</i> • <i>Welke kansen en mogelijkheden zien betrokkenen voor een mogelijke doorontwikkeling van het instrument?</i> | <ul style="list-style-type: none"> • Interviews partners Rijk en regio • Digitale Ronde Tafel |